



U gaat scheiden

U bent getrouwd en u wilt niet langer bij uw partner blijven. Dan kunt u gaan scheiden. Als u gaat scheiden, moet u veel dingen regelen. Dit informatieblad helpt u daarbij. U vindt informatie over wanneer u kunt scheiden, hoe u moet scheiden en wat u moet regelen.

In dit informatieblad bespreken we veel onderwerpen. Soms kan de informatie hierover niet helemaal volledig zijn. Wilt u meer weten? Neem dan contact op met een rechtshulpverlener zoals een advocaat, mediator of notaris.

In dit informatieblad

1. Wanneer kunt u scheiden?	1
2. Hoe moet u scheiden?	2
3. Hoeveel kost de procedure?	4
4. Nevenvoorzieningen	4
5. Pensioen	5
6. Het ouderschapsplan	5
7. Hoe moet u een geregistreerd partnerschap beëindigen?	6
8. Waar kunt u terecht als u vragen hebt?	6
9. Waar kunt u terecht voor hulp?	6

1 Wanneer kunt u scheiden?

Bent u getrouwd en wilt u niet langer bij uw partner blijven? Dan kunt u scheiden. Soms zijn er voorwaarden om te kunnen scheiden. Bijvoorbeeld als u geen Nederlander bent. Wilt u daar meer over weten? Neem dan contact op met een advocaat, mediator of notaris.

Er zijn drie manieren om te scheiden:

- Een echtscheiding;
- Een scheiding van tafel en bed;
- Een ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed.

Deze manieren leggen we hieronder uit.

Echtscheiding

Met een echtscheiding beëindigt u uw huwelijk. U hebt geen juridische banden meer met uw partner. Dat betekent dat de rechten en plichten van het huwelijk niet meer gelden. U kunt bijvoorbeeld niet meer automatisch van elkaar erven als één van u overlijdt. Na een echtscheiding kunt u opnieuw met iemand trouwen.

Scheiding van tafel en bed

Bij een scheiding van tafel en bed blijft u getrouwd. Maar u woont niet meer bij elkaar. U hebt nog steeds de rechten en plichten van het huwelijk. Dit kan een oplossing zijn als u bijvoorbeeld van uw geloof niet mag scheiden. Of als u om financiële redenen niet wilt scheiden.

Ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed

Wilt u na een scheiding van tafel en bed helemaal uit elkaar? Dan kunt u uw huwelijk laten ontbinden. Uw huwelijk is dan helemaal beëindigd. U kunt dan opnieuw trouwen.

Op welk moment kunt u scheiden?

U kunt op elk moment scheiden of scheiden van tafel en bed. Het maakt niet uit hoe lang u getrouwd bent. Wilt u samen uw huwelijk laten ontbinden na een scheiding van tafel en bed? Dan kunt u dat ook op elk moment doen. Maar wilt u als enige uw huwelijk laten ontbinden na een scheiding van tafel en bed? Dan is er een voorwaarde. U moet dan minstens drie jaar gescheiden zijn van tafel en bed.

2 Hoe moet u scheiden?

U kunt een scheiding samen met uw partner vragen. Maar u kunt ook alleen een scheiding vragen. U hebt altijd een advocaat nodig. De rechter beslist over uw scheiding of ontbinding van uw huwelijk.

Bent u het samen eens?

Vraagt u samen de scheiding aan? En bent u het eens over de dingen die geregeld moeten worden? Dan hoeft u samen maar één advocaat te nemen.

Bent u het niet eens?

Wordt u het niet eens over de scheiding of de dingen die u moet regelen? Dan kunt u hulp vragen aan een advocaat of mediator. Een mediator helpt u en uw partner om samen een oplossing te vinden voor dingen waar u het niet over eens bent. Bijvoorbeeld over het ouderschapsplan. U kunt op verschillende momenten in de procedure hulp vragen aan een mediator.

U kunt er zelf voor kiezen om een mediator om hulp te vragen. Maar u moet wel bereid zijn om samen een oplossing te vinden. U krijgt hier dan deskundige hulp bij van de mediator. De mediator is onafhankelijk en helpt u zo goed mogelijk om een oplossing te vinden. De oplossingen legt u vast in een overeenkomst. U en uw partner ondertekenen deze overeenkomst. De overeenkomst gaat naar de rechter.

Kunt u het met de hulp van een mediator nog niet eens worden? Dan moet u allebei een eigen advocaat nemen. Hieronder leest u hoe de procedure van de scheiding gaat.

Hoe gaat de procedure?

Een scheidingsprocedure heeft verschillende stappen. Die leest u hieronder.

Stap 1. U dient een verzoekschrift in

Een scheidingsprocedure begint met een verzoekschrift. Hierin vraagt u de scheiding aan. U kunt het verzoekschrift samen met uw partner indienen. Maar u kunt het ook alleen doen. Uw advocaat stuurt uw verzoekschrift naar de rechtbank. Als u het verzoekschrift alleen indient, zorgt uw advocaat ervoor dat uw partner het verzoekschrift binnen twee weken ook krijgt. In het verzoekschrift moet het volgende staan:

- Uw naam, voornamen en woonplaats;
- De naam, voornamen en woonplaats van uw partner;
- Hebt u minderjarige kinderen, dus kinderen jonger dan 18 jaar? Dan moeten ook hun naam, voornamen en woonplaats in het verzoekschrift staan;
- Voor uw kinderen jonger dan 18 jaar moet u ook een ouderschapsplan maken. In dit plan staan afspraken over uw kinderen. U mag de afspraken zelf bepalen. Maar er moeten in ieder geval afspraken in staan over een aantal onderwerpen, zoals alimentatie voor de kinderen. Kijk voor meer informatie over het ouderschapsplan in hoofdstuk 6 Het ouderschapsplan.

In het verzoekschrift kunt u ook vragen of de rechter een beslissing wil nemen over andere dingen. Bijvoorbeeld over hoe u uw spullen verdeelt. Dit noemen we nevenvoorzieningen. Meer informatie hierover vindt u in hoofdstuk 4 Nedenvoorzieningen.

Uw advocaat stuurt uw verzoekschrift naar de rechtbank. Woont u allebei niet in Nederland? Dan stuurt u het verzoekschrift naar de rechtbank in Den Haag.

Bent u het samen eens?

Bent u het met elkaar eens over de scheiding en de dingen die u moet regelen? Dan kunt u de afspraken vastleggen in een overeenkomst. Dit heet een convenant. U kunt hiervoor hulp krijgen van een advocaat of mediator. U kunt dan via uw advocaat samen een verzoekschrift indienen bij de rechtbank. Dan kunt u binnen drie maanden gescheiden zijn. Er zijn advocaten die zijn gespecialiseerd in scheidingen en alles wat u daarbij moet regelen. U kunt een advocaat vinden via de Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators (vFAS). Het adres staat achterin dit informatieblad. U kunt ook een notaris om hulp vragen bij de verdeling van uw spullen.

Stap 2. Wat kunt u doen als u het niet eens bent met de scheiding?

Hebt u het verzoekschrift alleen ingediend? En is uw partner het hier niet mee eens? Dan kan uw partner dat aan de rechter laten weten. Dat noemen we verweer voeren. U kunt ook eerst proberen om met een mediator een oplossing te vinden. Heeft uw partner het verzoekschrift alleen ingediend? En bent u het daar niet mee eens? Dan kunt u dat laten weten aan de rechter. U moet dan een verweerschrift indienen. Dat moet

binnen zes weken. De rechter kan soms beslissen om de zes weken te verlengen:

- Als u op tijd om uitstel vraagt;
- Als u en uw partner samen om uitstel vragen;
- Als de rechter vindt dat uitstel nodig is.

Weet u niet waar uw partner woont, of woont uw partner in het buitenland? Dan moet uw partner binnen drie maanden het verweerschrift indienen.

Er zijn verschillende soorten verweer. Die leggen we hieronder uit.

Wat kunt u doen als u het niet eens bent met een echtscheiding?

U kunt dan op twee manieren verweer voeren.

- U vindt dat uw huwelijk nog goed is. Dit verweer wordt bijna nooit goedgekeurd.
- U wilt eerst afspraken maken over de verdeling van het nabestaandenpensioen. Als de rechter dit verweer goedkeurt, moet u eerst redelijke afspraken maken. Daarna kunt u scheiden.

Wat kunt u doen als u het niet eens bent met een scheiding van tafel en bed?

U kunt alleen zeggen dat u uw huwelijk nog goed vindt.

Wat kunt u doen als u het niet eens bent met een ontbinding na een scheiding van tafel en bed?

U kunt ook op twee manieren verweer voeren.

- U zegt dat de scheiding van tafel en bed is opgehouden. Dit heet een verzoening. De verzoening moet dan wel in het huwelijksgoederenregister ingeschreven staan.
- U kunt vragen om afspraken te maken over de verdeling van het nabestaandenpensioen. Dit gaat hetzelfde als bij een echtscheiding.

U kunt ook bezwaar hebben tegen de nevenvoorzieningen. Bijvoorbeeld over alimentatie of de zorg voor de kinderen.

Stap 3. De zitting

Als alle stukken bij de rechtbank binnen zijn, stelt de rechtbank een datum vast voor de zitting. U krijgt hierover bericht. U hoeft niet naar de zitting te komen, maar dat mag wel. Als u komt, vraagt de rechter of u nog iets wil zeggen dat belangrijk kan zijn voor de beslissing. Aan het einde van de zitting vertelt de rechter wanneer hij de beslissing neemt.

Soms is er geen zitting. Bijvoorbeeld als u samen het verzoekschrift hebt ingediend. En u hebt geen kinderen tussen de 12 en 18 jaar. Soms is er ook geen zitting als u alleen een verzoekschrift hebt ingediend, maar dan zijn er twee voorwaarden:

- Uw partner heeft geen verweerschrift ingediend.
- U hebt geen kinderen tussen de 12 en 18 jaar.

Als er geen zitting is, beslist de rechter op basis van het verzoekschrift en de andere stukken. Bijvoorbeeld het echtscheidingsconvenant.

Stap 4. De beslissing

Na de zitting neemt de rechter een beslissing. Deze beslissing schrijft hij in de vorm van een beschikking. U krijgt de beschikking via uw advocaat thuisgestuurd.

Stap 5. Hoger beroep en cassatie

Bent u het niet eens met de beslissing van de rechtbank over uw scheiding? Dan kunt u in hoger beroep gaan bij het Gerechtshof. Het Gerechtshof bekijkt uw zaak helemaal opnieuw. Daarna krijgt u weer een beschikking. Bent u het niet eens met deze beschikking? Dan kunt u in cassatie gaan bij de Hoge Raad der Nederlanden. De Hoge Raad bekijkt uw zaak niet opnieuw. Wel kijkt de Hoge Raad of de procedure goed is gevolgd. In hoger beroep gaan of in cassatie gaan moet u binnen drie maanden doen nadat u de beschikking hebt gekregen. Hebt u geen beschikking gekregen? Dan gaan de drie maanden in als een uittreksel van de beschikking in de Staatscourant staat.

Stap 6. De scheiding definitief maken

Om uw scheiding definitief te maken, moet u naar de burgerlijke stand. Daar laat u de beschikking van uw scheiding inschrijven in de registers. Dit geldt voor een echtscheiding en een ontbinding van het huwelijk na een scheiding van tafel en bed. U moet dit binnen zes maanden doen, anders blijft u getrouwd.

Om uw scheiding van tafel en bed definitief te maken, moet de rechtbank de beschikking inschrijven in het huwelijksgoederenregister. Dit moet ook binnen zes maanden, anders vervalt uw scheiding van tafel en bed.

Voorlopige voorzieningen

Een scheidingsprocedure kost veel tijd. Het duurt al gauw drie maanden voordat de rechter een beslissing neemt. Als u en uw partner het niet eens worden over de dingen die geregeld moeten worden, kan het zelfs meer dan een jaar duren. Om het wel met elkaar eens te worden, kunt u dan hulp vragen aan een mediator. U kunt ook een voorlopige voorziening vragen. De rechter neemt dan alvast een beslissing over de dingen waar u het niet over eens kunt worden. Deze beslissing geldt alleen tijdens de procedure.

Wilt u een voorlopige voorziening? Vraag dat dan aan uw advocaat. Dat kan tijdens de procedure, maar ook voordat de procedure begint. U moet dan wel binnen vier weken uw verzoekschrift voor de scheiding bij dezelfde rechtbank indienen.

U kunt bijvoorbeeld een voorlopige voorziening vragen voor:

- Een beslissing over bij wie de kinderen jonger dan 18 jaar gaan wonen;
- De verdeling van zorg en opvoeding;
- De omgang met de ouder die niet het gezag heeft;
- De alimentatie voor de partner en de kinderen;
- Wie er in het huis blijft wonen.

3 Hoeveel kost de procedure?

U betaalt kosten voor de advocaat of mediator. Ook betaalt u kosten voor de rechter. Dit is het griffierecht. Kunt u de kosten van de advocaat of mediator niet helemaal betalen? Dan hoeft u soms minder te betalen. De overheid betaalt dan een deel van de kosten. Dit heet een toevoeging.

Wilt u een toevoeging? Bespreek dit dan met uw advocaat of mediator. Hij kan de toevoeging aanvragen bij de Raad voor Rechtsbijstand. De Raad beslist of u de toevoeging krijgt. Krijgt u de toevoeging? Dan hoeft u soms ook minder griffierecht te betalen.

Wilt u meer informatie over de toevoeging en hoeveel u zelf moet betalen? Informatie hierover vindt u op www.rijksoverheid.nl bij het onderwerp 'gesubsidieerde rechtsbijstand' en bij de Raad voor Rechtsbijstand www.rvr.org

4 Nevenvoorzieningen

In het verzoekschrift kunt u ook vragen of de rechter een beslissing wil nemen over de volgende dingen:

- Het gezag en de verdeling van zorg en opvoeding;
- De omgang tussen de ouder die niet het gezag heeft en kinderen jonger dan 18 jaar;
- Alimentatie voor de partner en de kinderen;
- Hoe u uw spullen verdeelt;
- Wie er in het huis blijft wonen;
- Eventueel nog andere dingen die met de scheiding te maken hebben.

Dit noemen we nevenvoorzieningen. De rechter kan de beslissing over een nevenvoorziening gelijk nemen met de beslissing over de scheiding. Hieronder leggen we de nevenvoorzieningen uit.

Het gezag en de verdeling van zorg en opvoeding

Als u gezag over uw kinderen hebt, bent u verantwoordelijk voor uw kinderen. De wet gaat ervan uit dat u samen het gezag over uw kinderen houdt na de scheiding. Lukt het niet om afspraken te maken over de verdeling van de zorg en opvoeding? Dan kunt u de rechter vragen om een verdeling vast te stellen.

De omgang tussen de ouder die niet het gezag heeft en kinderen jonger dan 18 jaar

Wilt u niet samen het gezag houden? Dan kunt u aan de rechter vragen of één van u het gezag kan krijgen. Dit zal de rechter alleen in bijzondere gevallen goedkeuren. De andere ouder krijgt dan een omgangsregeling. De andere ouder moet namelijk ook tijd doorbrengen met de kinderen.

Kunt u het niet eens worden over het gezag en de omgang?

Dan kan de rechter advies vragen aan de Raad voor de Kinderbescherming.

Wilt u meer weten over gezag en omgang? Lees dan het informatieblad *Gezag, omgang en informatie*.

Alimentatie voor de partner en de kinderen

Er zijn twee soorten alimentatie: voor de partner en voor de kinderen.

1. Alimentatie voor de partner

Hebt u na de scheiding te weinig geld om van te leven? Dan kunt u alimentatie krijgen. Uw partner betaalt u dan elke maand een bedrag. U kunt hierover afspraken maken met uw partner. Deze afspraken schrijft u in een overeenkomst. U kunt uw vraag om alimentatie ook aan de rechter voorleggen.

Uw partner moet maximaal 12 jaar alimentatie betalen. U kunt ook afspreken dat de betaling korter duurt. Bent u korter dan 5 jaar getrouwd, en hebt u geen kinderen? Dan hoeft uw partner niet langer alimentatie te betalen dan uw huwelijk duurde.

2. Alimentatie voor de kinderen

Ouders moeten de verzorging en opvoeding van hun kinderen betalen tot de kinderen 21 jaar worden. Als u gaat scheiden, betaalt u soms alimentatie voor de kinderen aan uw partner. Bijvoorbeeld als uw kinderen niet bij u wonen. U kunt samen afspraken maken over het bedrag. De rechter controleert wel of het bedrag redelijk is. De rechter kan ook een hoger bedrag vaststellen.

Lukt het niet om afspraken te maken over alimentatie voor de kinderen? Dan kunt u aan de rechter vragen om een bedrag vast te stellen.

Voor kinderen van 18, 19 of 20 jaar moeten ouders ook kosten betalen, bijvoorbeeld studiekosten. U maakt samen met uw kind afspraken over het bedrag. En u betaalt het geld rechtstreeks aan uw kind. Als u er samen niet uit komt, kan de rechter een bedrag vaststellen.

Wilt u meer weten over alimentatie? Lees dan het informatieblad *Alimentatie*.

Hoe u uw spullen verdeelt

Bij een scheiding moet u de spullen die van u samen zijn verdelen. De verdeling hangt af van wat u hebt afgesproken toen u trouwde. Bent u in gemeenschap van goederen getrouwd? Dan krijgt u allebei de helft. Bent u op huwelijkse voorwaarden getrouwd? Dan verdeelt u uw spullen zoals u dat bij de notaris hebt vastgelegd.

Hebt u een koophuis? Dan hangt het ook af van de afspraken die u gemaakt hebt wat er met het huis gebeurt. Het kan zo zijn dat de waarde van het huis wordt verdeeld. Degene die in het huis blijft wonen, moet dan meestal de helft van de waarde aan de andere partner betalen.

Wie er in het huis blijft wonen

Hebt u een huurhuis? Dan kunt u samen afspreken wie er na de scheiding in het huis blijft wonen. Lukt het niet om daar een afspraak over te maken? Dan beslist de rechter wie er in het huis mag blijven wonen.

5 Pensioen

Meestal hebt u tijdens uw huwelijk ouderdomspensioen opgebouwd. Vaak hebt u ook recht op nabestaandenpensioen. Dit pensioen krijgt u als uw partner overlijdt. Als u gaat scheiden, is het belangrijk dat u uw pensioen goed verdeelt. Laat ook aan uw pensioenuitvoerder weten dat u gaat scheiden.

Ouderdomspensioen

Als u gaat scheiden, wordt het ouderdomspensioen verdeeld. Hierover hoeft de rechter niet te beslissen. In de wet staat namelijk dat dit pensioen altijd wordt verdeeld. Behalve als u in uw huwelijkse voorwaarden of convenant hebt afgesproken dat u dit niet wilt. U krijgt ieder de helft van het pensioen. Maar u kunt ook een andere verdeling afspreken.

U krijgt het geld van uw pensioenuitvoerder als u met pensioen gaat. U moet uw pensioenuitvoerder wel laten weten dat u gescheiden bent. Dat kunt u doen met het formulier Mededeling van scheiding in verband met de verdeling van ouderdomspensioen. Dit formulier moet u binnen twee jaar na de scheiding opsturen. Het formulier vindt u bij het informatieblad Verdeling van ouderdomspensioen bij scheiding. In dit informatieblad leest u hoe u het ouderdomspensioen kunt verdelen, hoe u het formulier moet invullen en wat u moet meesturen.

Nabestaandenpensioen

Als u gaat scheiden, wordt het nabestaandenpensioen van uw ex-partner omgezet in een bijzonder nabestaandenpensioen. Dit pensioen krijgt u als uw ex-partner overlijdt. Het is belangrijk dat u hierover goede afspraken maakt. De rechter kan met zijn

beslissing over uw scheiding wachten totdat u afspraken hebt gemaakt over dit pensioen.

Wilt u meer weten over pensioen? Lees dan het informatieblad Verdeling van ouderdomspensioen bij scheiding op www.rijksoverheid.nl. Of kijk op www.pensioenkijs.nl.

U kunt ook informatie vragen bij een advocaat, een notaris, uw pensioenuitvoerder of het Juridisch Loket.

6 Het ouderschapsplan

Als u gaat scheiden, moet u een ouderschapsplan maken voor uw kinderen jonger dan 18 jaar. Hieronder leest u wat er in moet staan, en wat u erover moet weten.

Wat moet er in het ouderschapsplan staan?

U moet in ieder geval over drie onderwerpen afspraken maken.

- De verdeling van de zorg en opvoeding van de kinderen;
- Kinderalimentatie;
- Informatie geven over de kinderen.

U mag ook andere afspraken in het ouderschapsplan zetten. Allebei de ouders moeten hun handtekening zetten onder het ouderschapsplan.

Moet u altijd een ouderschapsplan maken?

Het maakt niet uit of u getrouwd bent, of een geregistreerd partnerschap hebt, of samenwoont. U moet altijd een ouderschapsplan maken als u uit elkaar gaat.

Uw kinderen hebben recht op verzorging door allebei de ouders, ook na de scheiding. Dit betekent niet dat u beiden precies de helft van de tijd met uw kinderen moet doorbrengen. Het gaat erom dat uw kinderen van allebei de ouders goede verzorging krijgen.

Voor welke kinderen moet u een ouderschapsplan maken?

U moet een ouderschapsplan maken voor de volgende kinderen:

- Kinderen jonger dan 18 jaar die van u samen zijn. In ieder geval één van u heeft het gezag over deze kinderen. Bent u niet getrouwd en hebt u geen geregistreerd partnerschap, maar woont u wel samen? Dan moet u samen het gezag hebben.
- Kinderen jonger dan 18 jaar die niet van u samen zijn. U moet samen het gezag hebben over deze kinderen.

Zijn uw kinderen bijna 18 jaar? Dan hoeft het ouderschapsplan niet zo uitgebreid te zijn. U hoeft bijvoorbeeld geen afspraken meer te maken over hoe u de zorg verdeelt en hoe u elkaar informatie geeft. Wel moet u afspraken maken over alimentatie.

Voor andere kinderen hoeft u dus geen ouderschapsplan te maken. Maar dit mag wel.

Moeten uw kinderen hun mening geven over het ouderschapsplan?

U moet het ouderschapsplan met uw kinderen bespreken. Met heel jonge kinderen kan dit vaak niet. U moet ook in uw verzoekschrift schrijven waarover u met uw kinderen hebt gepraat toen u het ouderschapsplan maakte. U kunt bijvoorbeeld schrijven dat u niet met uw kinderen hebt gepraat omdat ze te jong zijn.

Kunt u toch scheiden als het niet lukt om een ouderschapsplan te maken?

Soms lukt het niet om een ouderschapsplan te maken. Bijvoorbeeld omdat u er samen niet uitkomt. U kunt dan toch scheiden. U kunt dan gewoon een verzoekschrift indienen. Hierin moet u wel schrijven waarom het niet is gelukt om samen een ouderschapsplan te maken. Ook moet u schrijven welke afspraken u zelf wilt maken over de kinderen. Uw partner kan dan eventueel aan de rechter laten weten dat hij of zij het er niet mee eens is.

De rechter kan u ook verwijzen naar een mediator. De mediator kan u dan helpen om afspraken te maken. Als u dit niet wilt, kan de rechter u niet dwingen.

Wilt u meer weten over het ouderschapsplan? Lees dan ook de brochure 'Uit elkaar en de kinderen dan?' Op de internetsite www.echtscheidingsplan.nl kunt u lezen hoe u een echtscheidings- en ouderschapsplan maakt.

7 Hoe moet u een geregistreerd partnerschap beëindigen?

Wilt u uw geregistreerd partnerschap beëindigen, en bent u het hierover met elkaar eens? En hebt u geen kinderen jonger dan 18 jaar? Dan hoeft u niet naar de rechter. U hebt wel een advocaat of een notaris nodig. Samen met de advocaat of notaris maakt u een overeenkomst. Hierin moet in ieder geval staan dat u het geregistreerd partnerschap wil beëindigen. En u moet er afspraken in zetten over belangrijke dingen, zoals de verdeling van uw spullen, alimentatie, uw huis en de verdeling van pensioen. De advocaat of notaris en u en uw partner moeten de overeenkomst ondertekenen.

De advocaat of notaris geeft aan de burgerlijke stand door dat u een overeenkomst hebt. Dit moet binnen drie maanden nadat u de overeenkomst hebt ondertekend. Pas dan eindigt uw geregistreerd partnerschap.

Hebt u kinderen jonger dan 18 jaar? Dan moet u een ouderschapsplan maken. U moet dan altijd naar de rechter gaan om uw geregistreerd partnerschap te beëindigen.

Bent u de enige die uw geregistreerd partnerschap wil beëindigen? Dan is de procedure hetzelfde als een scheidingsprocedure. U moet dan dus ook naar de rechter.

8 Waar kunt u terecht als u vragen hebt?

Hebt u vragen? Dan kunt u Informatie Rijksoverheid bellen. Het telefoonnummer is: 1400 (lokaal tarief). U kunt bellen van maandag tot en met vrijdag van 8.00 uur tot 20.00 uur. U kunt ook kijken op de internetsite van de gezamenlijke ministeries, www.rijksoverheid.nl, en daar uw vragen stellen in het contactformulier.

Voor meer informatie kunt u ook terecht bij de afdeling burgerzaken van de gemeente waar u woont.

U kunt de volgende brochures of informatiebladen inzien op www.rijksoverheid.nl:

- Alimentatie
- Gezag, omgang en informatie
- Verdeling van ouderdomspensioenen bij scheiding
- Uit elkaar ... en de kinderen dan? Hierin vindt u meer informatie over het ouderschapsplan. De brochure geeft ook antwoord op vragen over mogelijke gevolgen van een scheiding voor kinderen en hoe die gevolgen te beperken zijn.

9 Waar kunt u terecht voor hulp?

Hieronder vindt u adressen en internetsites van organisaties die u verder kunnen helpen.

Juridisch Loket

Bij het Juridisch Loket kunt u terecht voor juridische informatie of advies. Wilt u weten of er een juridisch loket bij u in de buurt is? Bel dan 0900 - 8020 (€ 0,10 per minuut), of kijk op de internetsite www.juridischloket.nl.

Rechtbanken en Raad voor de Kinderbescherming

Nederland is verdeeld in 19 arrondissementen. Elk arrondissement heeft een hoofdplaats. In die hoofdplaatsen vindt u de rechtbanken en de Raad voor de Kinderbescherming. De adressen en telefoonnummers kunt u vinden in het telefoonboek, op www.rechtspraak.nl of op www.kinderbescherming.nl.

**Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators
(vFAS)**

Postbus 65707
2506 EA Den Haag
Telefoon: 070 - 362 62 15
www.verenigingfas.nl

Nederlandse Orde van Advocaten

Postbus 30851
2500 GW Den Haag
Telefoon: 070 – 335 35 35
www.advocatenorde.nl

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Postbus 16020
2500 BA Den Haag
Notaristelefoon: 0900 - 346 93 93 (€ 0,25 per minuut)
Openingstijden: maandag tot en met vrijdag van 9.00 tot 14.00 uur.
www.notaris.nl

Nederlands Mediation Instituut (NMI)

Postbus 21499
3001 AL Rotterdam
Telefoon: 010 - 201 23 44
www.nmi-mediation.nl

Internetsites

www.ouders-uit-elkaar.nl: hier vindt u informatie over de gevolgen van een scheiding voor kinderen en wat die scheiding met hen kan doen.

www.echtscheidingsplan.nl: hier vindt u een voorbeeld van een echtscheidings- en ouderschapsplan. Ook de brochure 'Scheiden, het kan anders' kunt u daar vinden.

Aan de inhoud van dit informatieblad kunt u geen rechten ontleen



Dit informatieblad is een uitgave van het
ministerie van Veiligheid en Justitie | Directie Voorlichting.
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

juni 2012 | J-14828